

LUND UNIVERSITY

Spänningar i forskarutbildningen till följd av formalisering och ändrade forskningsvillkor

Sonesson, Anders; Elmgren, Maja

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sonesson, A., & Elmgren, M. (2016). *Spänningar i forskarutbildningen till följd av formalisering och ändrade forskningsvillkor*. Abstract från NU2016, Malmö, Sverige.

https://www.delegia.com/app/Data/ProjectImages/5953/NU2016_Abstrakt.pdf

Total number of authors:
2

Creative Commons License:
CC BY-NC

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Spänningar i forskarutbildningen till följd av formalisering och ändrade forskningsvillkor

Anders Sonesson, Lunds universitet
Maja Elmgren, Uppsala universitet

I en rapport med titeln Ledning för kvalitet i forskarutbildningen (Elmgren, Forsberg, Lindberg-Sand & Sonesson, 2014) beskrev vi de förändringar forskarutbildningen genomgått i takt med att allt fler stakeholders uttryckt förväntningar på utbildningens genomförande, innehåll, resultat och roll för forskningen och samhället. Förändringsinstrumenten har bland annat varit lagar, policy, och finansieringsmodeller. Här vill vi diskutera framförallt två skeenden under de senaste decennierna som vi menar skapat spänningar i forskarutbildningen. Det första skeendet är utbildningens formalisering. Med start 1969 påbörjas en formaliseringsprocess som resulterat i att vi idag har krav på full finansiering, allmänna och individuella studieplaner, rätt till handledning i form av minst två handledare, rätt till forskningsresurser och möjligheter att byta handledare, tydligt ansvar för utbildningen hos fakultet eller motsvarande, förväntade läranderesultat uttryckta som mål i Högskoleförordningen, harmonisering med det europeiska utbildningsområdet och dess ramverk, samt planerad utvärdering genom Universitetskanslerämbetets försorg. Det andra skeendet har pågått parallellt till de första och har inneburit förändrade villkor för forskningen och forskarna (handledarna). Genom forsknings- och utbildningspolitik har en allt större andel av den svenska forskningen och forskarutbildningen kommit att finansieras genom externfinansiering, det vill säga medel som forskarna söker i konkurrens från olika statliga och privata forskningsfinansiärer. Basanslagen för samma verksamheter har stadigt sjunkit. Idag finansieras mer än 50 procent av all forskning och forskarutbildning med externa medel men siffran är större eftersom en stor andel av basanslagen används för infrastruktur och motfinansieringar, särskilt inom områden där den externa finansieringen är riklig. Till detta kommer både nationella och lokala prioriteringar av så kallade starka forskningsmiljöer, vilket skapar både vinnare men oftare förlorare. En ofta debatterad omständighet är att karriärvägarna för forskare i Sverige är mycket diffusa och starkt beroende av externa anslag, inte sällan även efter att fakultetstjänst uppnåtts. Den svenska akademien liknas ibland vid ett forskarhotell. Avslutningsvis har den svenska forskningen allt mer kommit att präglas av politiska ambitioner för kunskapsekonomins tillväxt och ytterst Europas konkurrenskraft genom innovation. Vid detta rundabordsamtal vill vi diskutera vad dessa två skeenden har inneburit för forskarutbildningen och handledningen vid våra institutioner och fakulteter, samt om det finns exempel på åtgärder för att värna viktiga kvalitéer i forskarutbildningen eller utveckla den.